

СТАНОВИЩЕ

За научната дейност на гл.ас. д-р Ивелина Ефтимова във връзка с конкурс за доцент по ПН 3.1 Социология, антропология и науки за културата (Етнография – Българска етнология), обявен от ШУ “Епископ Константин Преславски” в ДВ бр. 37 от 17.05.2022 г.

От проф. д-р Даниела Колева, СУ “Св. Климент Охридски”, член на научното жури съгл. Зап. № РД-16-133/15.07.2022 г. на Ректора на ШУ

Обща характеристика на научната продукция, представена за конкурса

Д-р Ивелина Ефтимова кандидатства с 23 статии и монография (хабилитационен труд) със заглавие *Етнологички аспекти на старостта и остаряването в българското общество (от традиция към модерност)*. Над 1/3 от статиите, предимно от последните години, са свързани с изследването, представено систематично в монографията. Останалите тематични области, в които кандидатката работи, са конструирани на етническа и полова идентичност; междуетнически граници и отношения в локални общности; традиционното семейство; традиционната култура и нейните промени и пр. Изследванията са фокусирани върху региона около гр. Шумен и се базират на сериозна теренна работа. Две от статиите са в съавторство, за което има приложени съответни декларации от съавторките. Три статии са на английски език и една на турски.

Представената за конкурса научна продукция на д-р Ивелина Ефтимова напълно съответства на спецификата на професионалното направление 3.1 и на конкретната тема на конкурса – Българска етнология.

Преподавателска дейност

Д-р Ивелина Ефтимова има 13-годишен стаж като преподавателка в Шуменския университет. Водените от нея дисциплини (етнология, история на религиите, етнография на България) са базисни в научната област и в по-конкретното тематично поле на конкурса. Наред с това кандидатката предлага

иновативни курсове, базирани на нейната научноизследователска работа: “Остаряването в културата”, “Миграция и идентичност” и др.

Оценка на приносите в хабилитационния труд

Тематично хабилитационният труд на д-р Ефтимова се вписва в проблемната област на антропологията на старостта и остаряването, бурно развиваща се в световен мащаб през последните десетилетия, но все още нова и недостатъчно разработена у нас. Въвеждането на тази област в българските социални и хуманитарни науки е безспорен принос на авторката. В тази връзка оценявам положително нейната амбиция да предложи исторически обзор на развитието на темата за старостта и остаряването от традиционната българска култура през политиките на модерната държава в края на XIX и първата половина на XX век, периода на комунистическия режим и съвременността. Успешното усилие на Ефтимова да съчетае тази историческа перспектива с етноложко изследване на пенсионерски клубове, проведено през последните няколко години, е още един съществен принос. Неоспоримо достойнство на тази част от хабилитационния труд е емпиричната плътност на изследването, осигурена от архивни източници, медии и богат теренен материал, събран в редица населени места в Североизточна България.

Наред с това държа да отбележа и много добрата теоретична информираност на авторката, както и нейното умение да подбере именно онези перспективи, които са приложими към конкретиката на проведеното изследване. Като особено оригинален и плодотворен оценявам възприетия от нея модел на трите нива: макро (обществено), мезо (институционално) и микро (биографично), както и решението да се съсредоточи върху мезонивото, без да изпуска от поглед другите две. Така тя успява да улови и осмисли неочевидни връзки между трите нива. Реализацията на този модел в емпиричното изследване на Ефтимова е още един важен принос.

Монографията е много добре структурирана, написана е на добър академичен стил и език, с удържане на избраната перспектива, последователно развита аргументация и умело илюстративно използване на теренния материал.

Критични бележки и предложения за бъдещи изследвания

Наред с изброените достойнства монографията страда и от известни слабости, най-сериозната от които за мене е липсата на критика на изворите. Авторката би могла да разсъждава доколко спомените на нейните респонденти са белязани от известна носталгия и доколко отчетните доклади и летописните книги представят главно успехите, премълчавайки слабости или провали. Смущаващи са и някои неточности, като назоваването на БКП “социалистическа партия” (с. 85, 191).

Уместно избраният теоретичен подход дава възможности за задълбочаване на изследването, останали неизползвани в монографията. Една от тях би било проучването на връзките и взаимните влияния с други институции от т.нар. мезониво, напр. семейството. В частност: дали и доколко може да се установи корелация между семейното положение и активността в пенсионерските клубове. Обещаваща насока за обогатяване на изследването в тази връзка е и джендър измерението: докато в един клуб жените са само четири (с. 118), в други клубове членовете са “преобладаващо жени” (с. 157).

Друг интересен въпрос е отношението между пенсионерските клубове и тези на активните борци против фашизма и капитализма преди 1990 г., предвид обстоятелството, че последните са също на пенсионна възраст през последните десетилетия на режима.

Посочвам тези липси по-скоро като възможности за бъдеща работа, отколкото като съществени дефицити на реабилитационния труд.

Заключение

Приносите в научната продукция на д-р Ефимова, особено в нейния реабилитационен труд, ми дават солидно основание да подкрепя нейната кандидатура за доцент по ПН 3.1 Социология, антропология и науки за културата (Етнография – Българска етнология).

Декларирам, че нямам общи публикации с кандидатката, не съм в конфликт на интереси и не съм установила плагиатство.

София, 26.08.2022 г.

проф. д-р Даниела Колева